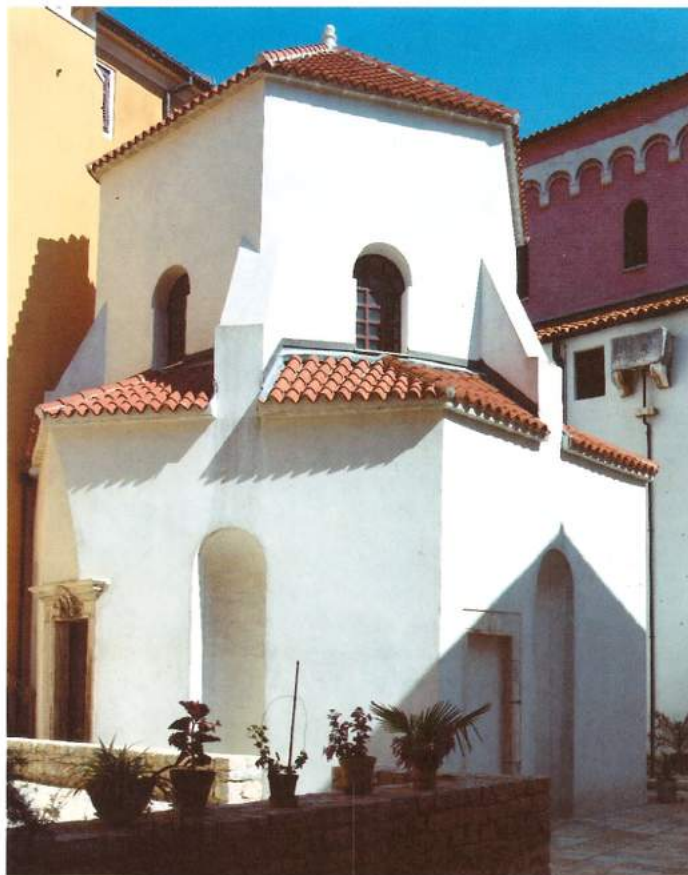

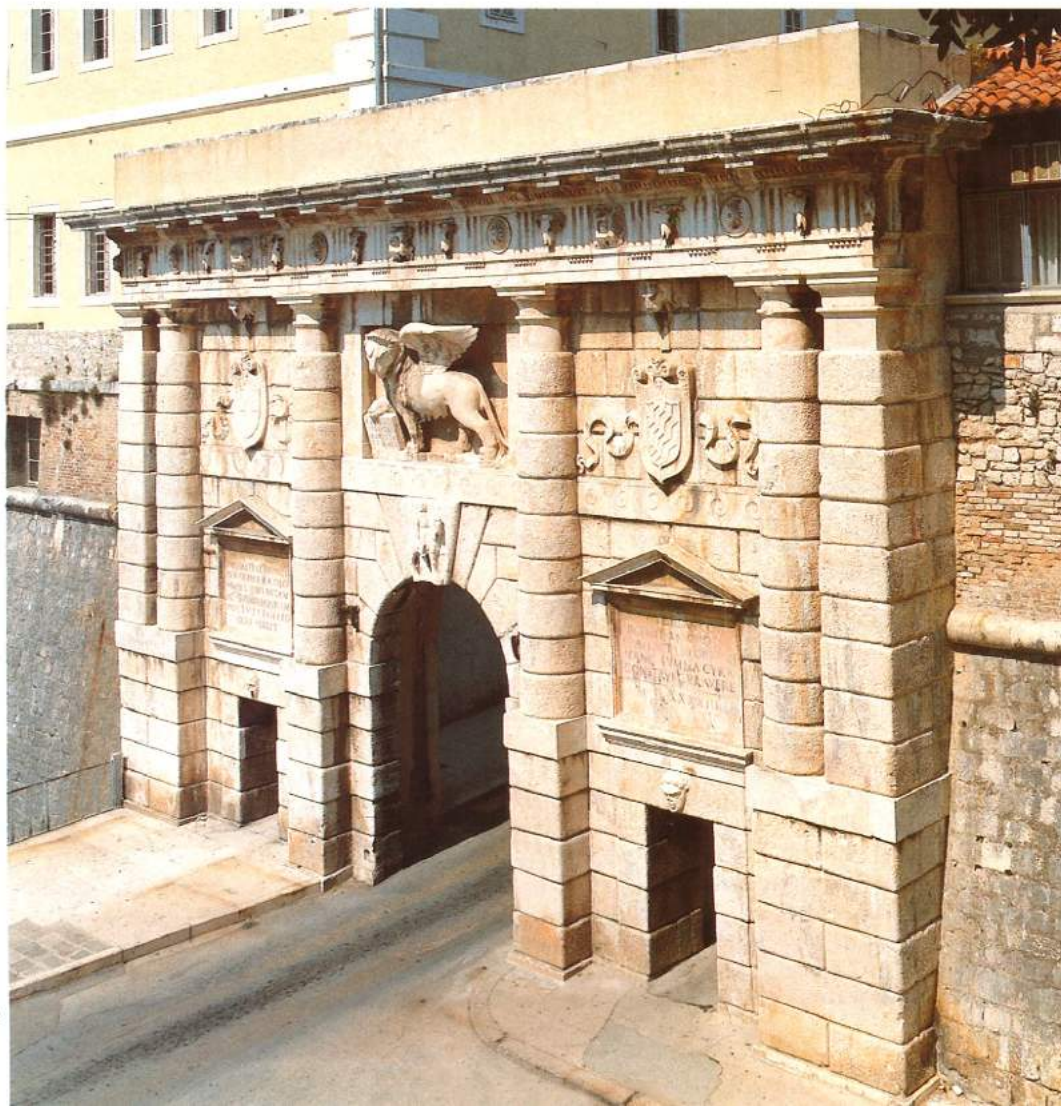
stupova crkve Sv. Tome s kubičnim kapitelima. Na cijelom su gradskom području očuvani ostaci romaničke stambene arhitekture. Budući da je fortifikacijski pojas (zidovi i kule) definiran krajem XIII. st., smatra se da je Z. dobio svoj specifičan urbani lik u doba romanike. Na *SI* je strani očuvana u punoj visini kula peterokutne osnove. Od romaničke kamene skulpture ističe se dekoracija pročelja i namještaja katedrale te reljefi iz crkve Sv. Tome i Sv. Šimuna. Freske se nalaze u zvoniku Sv. Marije («Krist u slavi», «Marija na grobu» i dr., iz XII. st.), u crkvama Sv. Petra Starog (XII–XIII. st.), Sv. Krševana (kraj XII. st. i poč. XIII. st.), u katedrali (XIII. st.). Minijature su očuvane u »Cikinu časoslovu« i »Vekeneginu evangelijaru« iz druge pol. XI. st. (danas u Oxfordu) te u franjevačkim koralima vjerojatno iz druge pol. XIII. st. Slikana se raspela nalaze u franjevačkoj zbirci (XII. st.), u crkvi Sv. Mihovila (XIII. st.) i samostanu Sv. Marije (XIII. st. — stradalo u II. svj. r.), a slike Bl. Dj. Marije u katedrali i u crkvi Sv. Šimuna (XIII. st.). Slika Majke Božje na prijestolju s likom Sv. Petra na poledini te triptih iz Ugljana primjerci su mletačko-jadranskoga slikarstva s poč. XIV. st. Primjerci zlatarskoga obrta su relikvijari glave Sv. Aroncija i Sv. Jakova u obliku škrinjica (potkraj XI. st.), ukrašeni reljefnim likovima svetaca, relikvijar ruke Sv. Izidora bogato ukrašen filigranom (XII. st.), relikvijar škrinjica Sv. Grgura s reljefima (XIII. st.), pacifikal Sv. Grgura i uokvirena minijatura raspeća jednakih dimenzija i okvira (kraj XIII. st. ili poč. XIV. st.). Pastoral ukrašen emajlom iz crkve Sv. Krševana, rad iz Limogesa iz XII. st. (propao u II. svj. r.).

Gotički se stil u Zadru pojavio relativno rano. God. 1280. posvećene su dvije redovničke crkve, franjevačka i dominikanska, s gotičkim prozorima i svetištem presvođenim križnorebrastim gotičkim svodom. U god. 1324. datira se gotički reljef na gl. portalu katedrale, a u 1332. ciborij. God. 1340. pregrađen je dio pročelja crkve Sv. Tome. God. 1389. sagrađeno je svetište crkve Sv. Mihovila po nacrtu graditelja Andrije Desina, a iz istoga je doba i portal, rad Pavla iz Sulmone. Poslije 1398. arhitekt svećenik Luka, sin Ivana Gaje iz Nina, sagrađio je križnorebraste svodove sakristije katedrale. Poč. XV. st. djelovali su u Zadru Nucije iz Ferma, Juraj Markov iz Ljube i P. Pozdančić iz Šibenika, koji su nastavili rad Pavla iz Sulmone na kapeli Sv. Šimuna u crkvi Sv. Marije Velike. Rad je preuzeo Vidul Ivanov 1432,

KRSTIONICA KATEDRALE

koji je na zvoniku iste crkve radio 1425–39, kada je gradnju nastavio njegov sin Nikola (crkva Sv. Marije Velike porušena je 1570). Poznati su graditelji porodice Bilšić, od kojih je Nikola Grgurov rekonstruirao u izvornu

KOPNENA VRATA